

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Махмұд Қашқаридің қазақ мәдениетіне қосқан үлесі: Тіл мен руханияттың сабақтастығы

ЖАРИЯЛАНДЫ
15.10.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/166058/>

Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті

“Дінтану және мәдениеттану” кафедрасы

“Мәдениеттану” мамандығы

Тоқтар Нұрай

Жетекшісі: Кудерина Айжан Нурхамитовна

Махмұд Қашқари – түркі әлемінің ұлы ғұламаларының бірі, оның еңбектері қазіргі қазақ мәдениетінде ерекше орын алады. Ортағасырлық түркі ғалымының ең танымал еңбегі – «Диуани лұғат ат-түрік» («Түркі сөздерінің жинағы»). Бұл туынды тек тіл ғылымы үшін ғана емес, түркі халықтарының, соның ішінде қазақ халқының мәдениеті мен тарихы үшін де маңызды. Қашқаридің еңбектері түркі тілдерінің байлығын ғана емес, түркі халықтарының бірегей мәдениетін, салт-дәстүрін, қоғамдық құрылымын да қамтиды. Осы тұрғыдан алғанда, оның мұрасы қазақ мәдениетіне де үлкен үлес қосып отыр.

Қазіргі қазақ мәдениеті өзінің тарихи негіздерін тереңнен тартады, ал бұл негіздердің бірі – ортағасырлық түркілік мәдениет. Махмұд Қашқаридің еңбектері арқылы қазақ мәдениеті өз тілі мен дәстүрінің байлығын сақтап, оларды ұрпақтан ұрпаққа жеткізе алады. «Диуани лұғат ат-түрік» қазақ тіліне қатысты лексикалық және грамматикалық ерекшеліктерді зерттеуге мүмкіндік беріп қана қоймай, қазақ халқының өткен өмірі туралы да құнды мәліметтер береді. Бұл еңбек қазақ тілінің тарихи даму жолын түсіну үшін таптырмас дереккөз болып табылады.

Қашқари еңбектерінде қазақ халқының этнографиялық, тарихи және мәдени ерекшеліктері туралы да мәліметтер кездеседі. Орта ғасырдағы түркі әлемінің

мәдениетін сипаттай отырып, ол қазақ халқының ата-бабаларының тұрмыс-салты, шаруашылығы мен дәстүрлері туралы маңызды деректер қалдырған. Мұндай мәліметтер бүгінгі қазақ этнографиясы мен тарихы үшін ерекше маңызға ие. Қазақ халқының өзіндік ерекшеліктері, өмір салты мен дүниетанымы Қашқари жинақтаған мәліметтер арқылы көрініс табады.

Махмұд Қашқари түркі халықтарының бірлігі мен ортақ мәдениетіне үлкен мән берген. Бұл идея қазақ мәдениетінде де өзекті. Түркі халықтарының ортақ тамыры мен бірегейлігіне деген құрмет қазіргі қазақ қоғамында да сезіледі. Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті мен саясаты осы бірлікке негізделген көптеген бастамаларды қолдайды, ал Қашқари еңбектері осы ұлы идеяның тарихи дәлелі ретінде қызмет етеді.

Сонымен қатар, Қашқаридің еңбектері қазақ мәдениетінде мәдениетаралық диалогты нығайтуға ықпал етеді. Түркі халықтарының әлемдік мәдениетпен өзара әрекеттесуі, олардың өз мәдениетін сақтай отырып, басқа халықтармен байланыс орнатуы – Қашқари мұрасының маңызды бөлігі. Бүгінде Қазақстан өзінің көпұлтты қоғамында осы принциптерді ұстанып, мәдениеттер арасындағы байланыс пен түсіністікті арттыруда.

Қорыта айтқанда, Махмұд Қашқари қазақ мәдениетінің тарихи негізін қалыптастыруға және оны сақтау мен дамытуға үлкен үлес қосты. Оның еңбектері қазақ тілін, этнографиясын және мәдениетін зерттеуге мүмкіндік береді. Қашқаридің мұрасы қазіргі қазақ қоғамы үшін де маңызды, себебі ол түркілік бірлік пен мәдени құндылықтарды сақтаудың үлгісін көрсетеді.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.